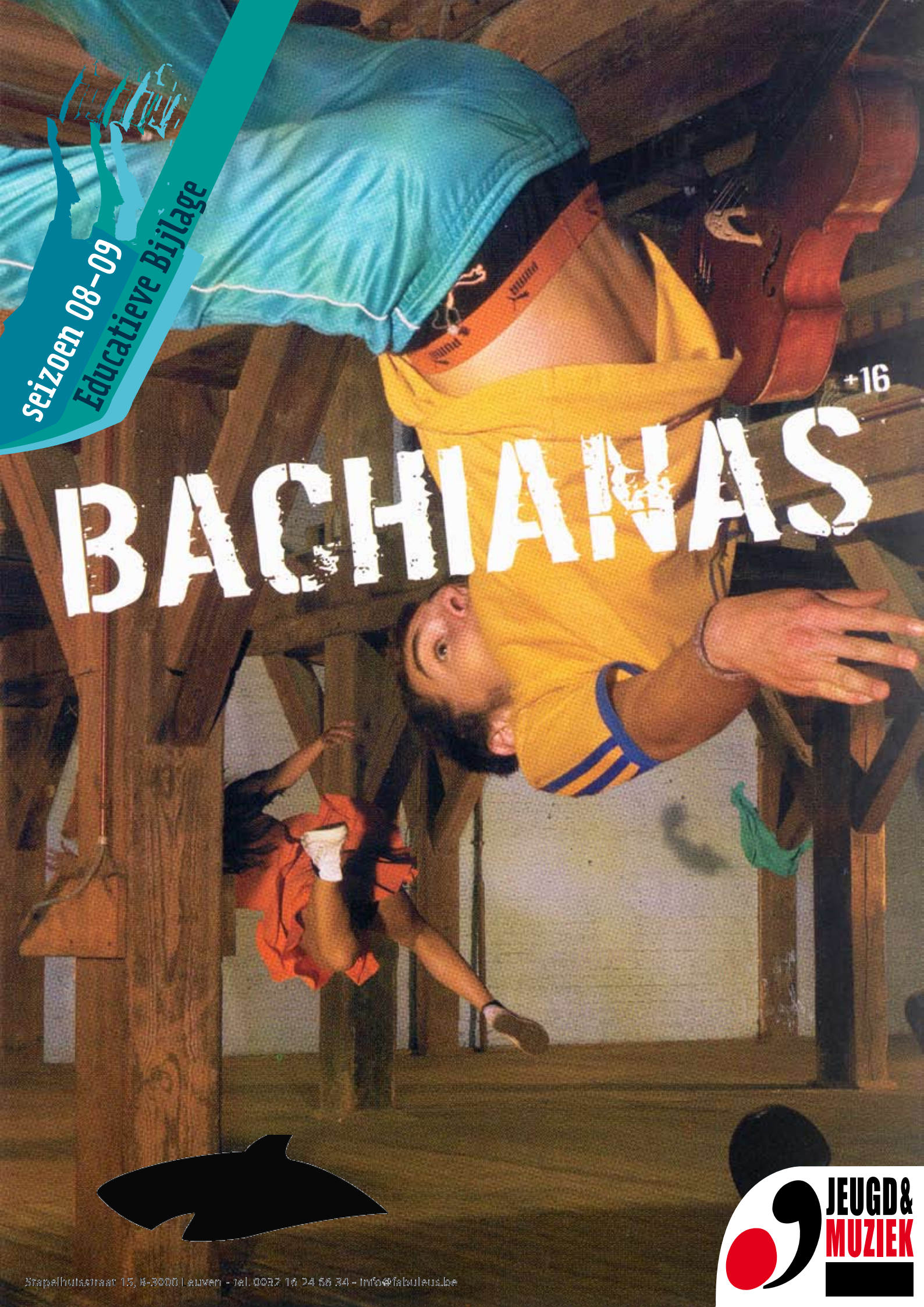

Stapelhuisstraat 15, B-3000 Leuven - tel. 0032 16 24 56 34 - info@fabuleus.be

inhoud

Inleiding
Last Minute
Productiegegevens
Repetitiefoto's
Speellijst
Over de muziek
Over dans
Over vrijheid
Nabespreking
Over de makers
Over Jeugd en Muziek – Over fABULEUS

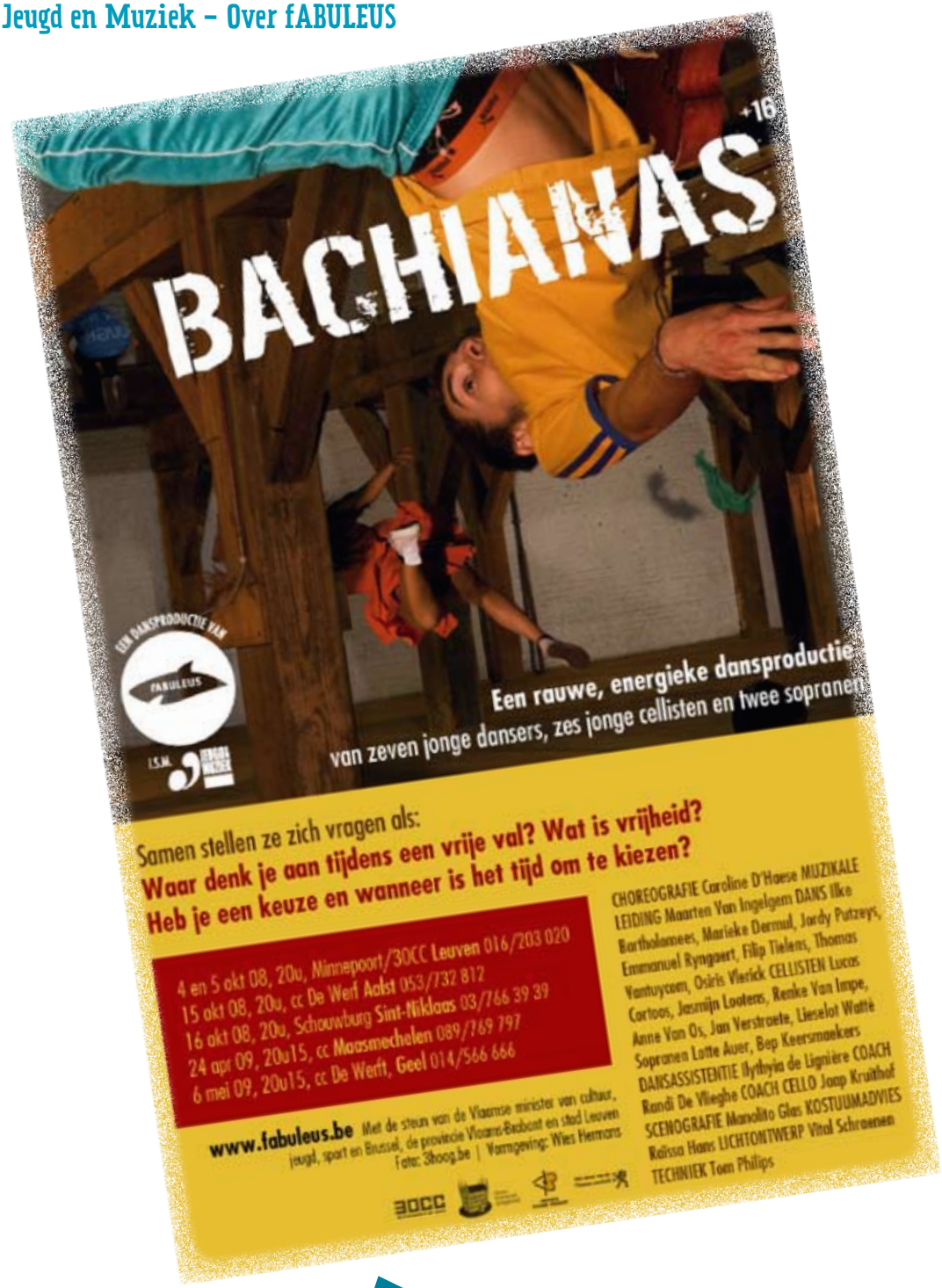

INLEIDING

Beste leerkracht,

Binnenkort gaan u en uw leerlingen naar Bachianas, een dansvoorstelling van fABULEUS.

Voor de meeste jongeren zal het de eerste keer zijn dat ze hedendaagse dans zien. Het doel van deze lesmap is om het theaterbezoek aangenamer te maken voor uw leerlingen door enkele aanknopingspunten te bieden voor de voorstelling en rond het gegeven 'dans'.
Bachianas is een vrij toegankelijke en dynamische voorstelling, toch is het geen overbodige luxe om de voorstelling vooraf en ook nadien te kaderen. Het is ook veel interessanter om uw leerlingen in de klas aan het woord te laten, dan erop te rekenen dat ze hun ervaringen spontaan zullen uitwisselen buiten de lesuren. In deze lesmap vindt u verschillende vertrekpunten voor gesprekken en discussies.

Gehaaste leerkrachten vinden vooraan in de bundel 'LAST MINUTE' informatie. Daarmee moet u in staat zijn in een mum van tijd de meest elementaire informatie aan de leerlingen mee te geven.

Verder gaan we dieper in op wat hedendaagse dans precies is en hoe het tot stand kan komen. In dit deel staan ook enkele links naar filmfragmenten van andere dansvoorstellingen. Het kan interessant zijn om de deze fragmenten met de leerlingen te bekijken en eventueel te bespreken. Dit kan helpen om Bachianas beter te kaderen, en om een idee te geven van hedendaagse dans als medium waarbinnen er erg verschillende dingen mogelijk zijn.
We zijn altijd heel benieuwd naar jullie reacties op de voorstelling. U kan reacties, eventueel naar aanleiding van de nabespreking, altijd kwijt op onze website www.fabuleus.be of op onderstaand adres.

fABULEUS
Stapelhuisstraat 15
3000 Leuven

We wensen u en uw leerlingen alvast een intrigerende dansvoorstelling toe met Bachianas.

LAST MINUTE

Bachianas is een energieke dansvoorstelling waarin cellisten, dansers en een sopraan de confrontatie met elkaar aangaan.

Het gezelschap

fABULEUS is een Leuvens gezelschap dat sinds 1995 dans- en theaterproducties maakt voor en door jongeren. Voor de creatie doen ze beroep op professionele choreografen en theatermakers. Voor Bachianas werkte fABULEUS samen met choreografe Caroline D'Haese (°1980). Dansers, zangers en cellisten werden na audities geselecteerd:15 jongeren tussen 14 en 21 jaar met uiteenlopende achtergronden en podiumervaring.
fABULEUS maakt Bachianas i.s.m. Jeugd en Muziek Vlaanderen.

Inhoud

Caroline D'Haese: "De vertrekpunten van deze voorstelling zijn de vrije val als ultiem moment van vrijheid en de contradicties tussen vrijheid en beperkingen, tussen gebonden en verbonden zijn. Deze komen duidelijk naar voren in vragen over relaties. Relaties met jezelf, met anderen, met je omgeving,...

De vraag 'hoe vrij ben je om keuzes te maken?' intrigeerde mij vorig jaar heel erg. Ik moest toen een belangrijke keuze maken in mijn leven en slaagde daar niet in. Uiteindelijk bleek dat ik het gewoon tijd moest geven."

Keuzes maken, vrijheid opzoeken, geconfronteerd worden met grenzen én de vaststelling dat dingen uiteindelijk hun plaats vinden door ze tijd te geven zijn thema's waar iedereen mee te maken krijgt, maar nooit op dezelfde manier als een jongere, op de weg naar volwassenheid.

Muziek

De titel van de voorstelling verwijst naar de 'Bachianas Brasileiras' (letterlijk: Braziliaanse Bachjes) van de componist Heitor Villa-Lobos. Villa-Lobos combineert hierin traditionele Braziliaanse ritmes en melodieën met muziek van Bach. Deze mengeling van 'hoge' en 'lage' muziek zit ook in de voorstelling. Aan de ene kant zijn er klassieke stukken, hierin houden de spelers zich vast aan hun eigen functie: dansers zijn dansers, cellisten cellisten, zangers zangers. Aan de andere kant zijn er feestelijkere momenten waarin de functies in elkaar overlopen en bijvoorbeeld de cellisten meedansen. In deze momenten is de symbiose tussen klassiek en feestelijk, Braziliaans, totaal.

Beeld

Kleurensymboliek speelt een grote rol in deze voorstelling. De evolutie van de voorstelling, de toestand waarin de spelers zich bevinden, wordt mee getoond in de kostuums.

Duur

Ongeveer 90 minuten.

PRODUCTIEGEGEVENS

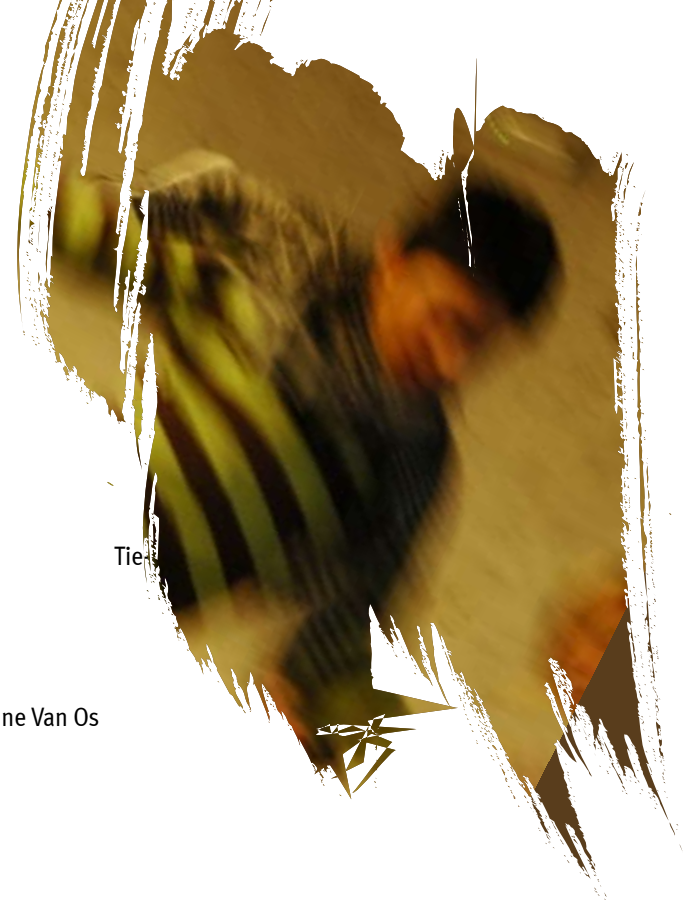

Choreografie
Caroline D'Haese

Muzikale leiding
Maarten Van Ingelgem

Dans
Ilke Bartholomees, Marieke Dermul, Jordy Putseys, Emmanuel Ryngaert, Filip Tie
Thomas Vantuycom, Osiris Vlerick

Cellisten
Jasmijn Lootens, Renke Van Impe, Jan Verstraete, Lieselot Watté, Lucas Cortoos, Anne Van Os

Sopranen
Lotte Auer en Bep Keersmaekers

Muziek
o.a. Maarten Van Ingelgem, Johann Sebastian Bach, Heitor Villa-Lobos, Antonio Carlos Jobim

Dansassistentie
Ilythyia de Lignière

Coaching
Randi De Vlieghe (dans), Jaap Kruithof (cello) en Valérie Vervoort (zang)

Scenografie
Manolito Glas

Lichtontwerp
Vital Schraenen

Techniek
Tom Philips

Productieleiding
Filip Bilsen en Veerle Van Schoelant

Productie
fABULEUS i.s.m. Jeugd en Muziek Vlaanderen

ENKELE REPETITIEFOTO'S

SPEELLIJST VOORSTELLINGEN BACHIANAS 2008 – 2009

Wenst u als leerkracht de voorstelling vooraf te bekijken? Dat kan! Neem contact op met het cultuurcentrum waar u naar de voorstelling wil gaan. Zij leggen dan een ticket klaar.

Schoolvoorstellingen

Woensdag 15/10/08: 10.00u cc De Werf Aalst
Donderdag 16/10/08: 14.00u cc Sint-Niklaas
Vrijdag 24/04/09: 13.30u cc Maasmechelen
Vrijdag 04/05/09: 13.30u cc Ter Vaert Hamme
Donderdag 07/05/09: 10.30u cc De Werft Geel
Donderdag 07/05/09: 13.45u cc De Werft Geel

Avondvoorstellingen

Zaterdag 04/10/08: 20.00u Minnepoort/30CC Leuven
Zondag 05/10/08: 20.00u Minnepoort/30CC Leuven
Woensdag 15/10/08: 20.00u cc De Werf Aalst
Donderdag 16/10/08: 20.00u cc Sint Niklaas
Vrijdag 24/04/09: 20.15u cc Maasmechelen
Woensdag 06/05/09: 20.15 cc De Werft Geel

OVER DE MUZIEK

De titel van de voorstelling verwijst naar de 'Bachianas Brasileiras' van Heitor Villa-Lobos Villa-Lobos, de bekendste Zuid-Amerikaanse componist. In dit werk combineert Villa-Lobos traditionele Braziliaanse ritmes met de klassieke muziek van Bach.

Een korte biografie

Heitor Villa-Lobos (1887-1957) krijgt zijn eerste muzieklessen van zijn vader, die een amateuris. Rond zijn vijftiende is Villa-Lobos professioneel muzikant, die zijn geld verdient door cello te spelen in cafés . In 1905 trekt hij naar het noordoosten van Brazilië, een streek
die nog niet verstedelijkt is en waarvan voor de "beschaafde" Brazilianen weinig geweten is. Het zou niet zijn laatste reis daarheen zijn.
Die reizen zijn altijd omgeven door romantiek. Bij zijn terugkeer vertelt de componist verhalen vol avontuur, vreemde wezens en kannibalisme. Maar wat hij daarnaast meebrengt, zijn diverse soorten volksmuziek die een grote invloed worden op zijn eigen klassieke stijl.

In 1923 krijgt hij een beurs om in Parijs zijn muziekstudie verder te zetten. Hij keert in 1930 terug als componist met internationale faam. In hetzelfde jaar wordt het muziekconservatorium van Rio aan hem toevertrouwd en hij drukt er zijn eigen stempel op. Hij ontwerpt een eigen onderwijssysteem en stimuleert de overdracht van verschillende soorten volksmuziek.

Villa-Lobos overlijdt in 1957 en twee jaar naar zijn dood al wordt er een museum aan hem gewijd: het Museu Villa-Lobos in Rio de Janeiro.

De Bachianas Brasileiras

De Bachianas Brasileiras (letterlijk: 'Braziliaanse Bachjes') zijn 9 thematisch verbonden composities voor verschillende samenstellingen en instrumentencombinaties.
Villa-Lobos keert in 1930 uit Parijs naar Brazilië terug en komt middenin de revolutie van de linkse nationalist Gétulio Vargas terecht. Er wordt een nationalisatieproces gestart en van elke kunstenaar wordt verwacht dat hij op zijn manier een bijdrage zou leveren aan het verhogen van de nationale trots. De regering gebruikt Villa-Lobos als reclamebord en maakt hem Hoofd Muzikale Educatie. Villa-Lobos is al heel zijn leven gefascineerd door de muziek van Bach. Hij ziet er een muzikale vertaling van een universeel mens-gevoel in en ontdekt stilistische overeenkomsten met Braziliaanse volksmuziek. Hij komt op de idee beiden te combineren. Dit experiment is erg succesvol, ook omdat het 'Braziliaans maken' van alles wat Europees was in de jaren '40 en '50 erg populair is.

Mengeling

Deze mengeling van 'hoge' en 'lage' muziek zit ook in de voorstelling. Enerzijds zijn er klassieke stukken, hierin houden de spelers zich vast aan hun eigen functie: dansers zijn dansers, cellisten cellisten, zangers zangers. Anderzijds zijn er feestelijkere momenten waarin er een symbiose ontstaat tussen klassieke en Braziliaanse muziek en de functies in elkaar overlopen (en bijvoorbeeld de cellisten meedansen).

Het mengen van verschillende muziekstijlen/registers is iets dat sinds de jaren '30 steeds terugkomt in de geschiedenis.
Recente voorbeelden zijn bijvoorbeeld de 'mash-ups' van 2ManyDj's en de muziek van Buscemi.

Voor Bachianas maakt **Maarten Van Ingelgem** bewerkingen van muziek van Villa-Lobos,
Bach, bossa-novanummers en eigen composities. De andere muzikale momenten ontstaan door groepsimprovisatie op basis van body percussion en muzikaal materiaal uit de voorstelling. Bachianas tast de raakvlakken af tussen instrument en beweging.

Overzicht van de muziek in Bachianas

Zvon...& Silex	Maarten Van Ingelgem
Manha de Carnaval	Luiz Bonfa
Contrapunctus 1 uit Die Kunst der Fuge	Johann Sebastian Bach
Silex	Maarten Van Ingelgem
Desafinado	Antonio Carlos Jobim /Quincy Jones
Modinha & Embolada uit Bachianas Brasileiras nr.1	Heitor Villa-Lobos
Aria uit Bachianas Brasileiras nr.5	Heitor Villa-Lobos
Manha de Carnaval	Luiz Bonfa / Baden Powell
Brejeiro	Ernesto Nazareth
Ponteio uit Bachianas Brasileiras nr.3	Heitor Villa-Lobos
Chega de Saudade Antonio	Carlos Jobim / João Gilberto
Chega de Saudade & Arte da Fuga	Antonio Carlos Jobim / Quincy Jones & Johann Sebastian Bach / Maarten Van Ingelgem
O Canto da Nossa Terra uit Bachianas Brasileiras nr.2	Heitor Villa-Lobos
Is this Freedom?	Marieke Dermul
Take it easy	Jorge Ben Jor

OVER DANS
De taal van het lichaam

Bachianas is een dansvoorstelling. Dansen maakt zonder twijfel deel uit van dejongerencultuur, maar een dansvoorstelling is nog iets anders. Voor wie totaal onvoorbereid met hedendaagse dans geconfronteerd wordt, blijft het vaak toch wat vreemd gezwaai met ledematen. In dit deel doen we enkele voorstellen om met uw leerlingen na te denken over het gegeven 'dans'. We laten u kennismaken met enkele danstermen en stellen ook een aantal actieve opdrachten voor om de leerlingen zelf aan het dansen te brengen.

Een klasgesprek over dans

Leerkrachten met weinig tijd kunnen de voorbesprekingen beperken tot een gesprek waarin de leerlingen hun ervaringen met dansen en dansvoorstellingen uitwisselen. De volgende vragen kunnen een gesprek op gang brengen en de discussie verdiepen.

Voorbeeldvragen:

- Wie is er al ooit naar een dansvoorstelling geweest? Welke? Wat vond je ervan?
- Welke soorten dans kan je noemen? Wat zijn de verschillen? Wat zijn de overeenkomsten? (denk aan ballet, buikdans, stijldan sen zoals tango, klassiek ballet, hip hop en break dance, moderne dans, jazzdans, Afrikaanse dans,...)
- Is alle beweging dans? Wanneer vind je een dansbeweging mooi of interessant? Als ze gecontroleerd is? Als ze er moeilijk of acrobatisch uitziet? Als ze met een bepaald gevoel wordt uitgevoerd?
- Wie danst er zelf wel eens? Waar? Wanneer? Wat voor dans? Wat voel je als je danst?
- Wat vind je de leukste muziek om op de te dansen? Waarom?
- Dans je (bijvoorbeeld op een fuif) helemaal voor jezelf of is dansen ook een vorm van communicatie?
- Kan lichaamstaal meer of minder zeggen dan gesproken taal?
- Hoe beïnvloedt je gevoel of de situatie de manier waarop je beweegt? Poets je je tanden op hetzelfde als anders als je ge haast bent? Hoe loop je over straat als je kwaad of verdrietig bent? ...
- Hoe kijk je naar een dansvoorstelling? Probeer je een logica te vinden? Probeer je het te begrijpen? Of draait het louter om de 'schoonheid' van bepaalde bewegingen?

Wat is dans?

Soms is de manier waarop iemand loopt al dans. Dans is een vorm van beweging. Daar zullen de meeste het wel over eens zijn. Maar is elke beweging dans? Om een onderscheid te maken met de andere handelingen en bewegingen die je de hele dag door uitvoert, wordt dans meestal omschrijven als beweging omwille van de beweging (een beweging zonder ander fysiek doel). Je kan dansen om je uit te leven, omwille van de schoonheid van de beweging, je kan de impulsen van een bepaald muziekstuk of van een opzwepend ritme volgen. Dansen kunnen een onderdeel van een ritueel zijn. Al dansend kan je een statement maken tegenover de omstaanders. **Dansen is beweging maar ook communicatie**.

Een dansvoorstelling of een choreografie wordt gecreëerd door een **choreograaf**. Hij of zij heeft de leiding over het creatieproces. Soms bedenken choreografen alle bewegingen zelf.
Zij leren hun dansers dan een reeks van bewegingen die vloeiend in mekaar overgaan, een zogenaamde bewegingsfrase. Soms bedenkt de choreograaf enkel het idee van de voorstelling en creëren de dansers zelf de beweging. Het bewegingsmateriaal van Bachianas ontstond uit een dialoog tussen Caroline D'Haese en haar dansers. Soms bracht ze zelf bewegingen aan, soms gaf ze opdrachten voor improvisaties waarin de dansers zelf frasen maakten.

Improviseren is het op moment zelf bedenken van bewegingen, al dan niet rond een thema of binnen een bepaald kader. 'Bedenken' is bij dans misschien niet helemaal het juiste woord. Je begint te bewegen en je lichaam volgt een weg die op dat moment het meest logisch aanvoelt. Je maakt 'instant' keuzes. Een goede improvisatie zit volledig in het nu. Je beweegt volgens de intuïtie en reflexen die het moment afdwingt. Je reageert op wat je overkomt. Sommige voorstellingen zijn volledig geïmproviseerd en zal er nooit hetzelfde uitzien. Improviseren doe je ook als je op een fuif danst. Je luistert naar de muziek en je lichaam beweegt op het ritme, zonder dat de bewegingen vast liggen. Improvisatie is een handige manier om nieuwe dansbewegingen te creëren.

Dans als communicatiemiddel

(vrij naar een hoofdstuk uit "Dansen nader bekeken" van Valerie Preston-Dunlop)

Naar een **dansvoorstelling** kijk je anders dan naar een theatervoorstelling want meestal is er **geen concreet verhaal** en soms zelfs **geen concrete situatie** (een bepaalde plek, tijd,...) van waaruit het gebeuren ontstaat. Je kan dus heel actief kijken en je eigen web van verhalen rond de dansers weven. Of je kan je geest ontspannen en de beelden gewoon op je af laten komen.

Is dans een taal? Sommige vormen van dans communiceren heel direct, zoals de klassieke mime of Oosterse dansen met hun gesofisticeerde gebarentaal die een heel verhaal vertelt. In dergelijke dansen is elke beweging een teken voor iets specifiek. Dans is hier een erg gecodeerd ritueel.

(Denk ook eens aan religieuze vieringen, begrafenisstoeten en huwelijksoptochten maar evengoed aan bewegingen van dieren, bvb. de bewegingspatronen van bijen of paardansen van vogels.)

Sommige vormen van dans communiceren niets meer dan de dans zelf. Ze zijn **abstract**. En zelfs deze dansen communiceren iets. Zo een dansvoorstelling heeft verschillende betekenislagen, gecreëerd door alle deelnemers van het dansgebeuren. Ook de toeschouwer. In die zin lijkt dans erg op abstracte schilderkunst. Het is iets dat bij elke toeschouwer andere gevoelens en verhalen teweeg kan brengen, afhankelijk van de eigen associaties die iemand bij een bepaalde beweging of kleur heeft.

Hoe werkt communicatie? Er moet iets zijn dat iemand wil overbrengen en een medium waarmee de boodschap wordt gevormd. Er moet een zender zijn en een ontvanger. De vorm van de boodschap moet beantwoorden aan bepaalde regels (grammatica, een code) die de ontvanger ook kent.

Hoe communiceert dans? Iemand, de choreograaf, heeft een mededeling. Zijn of haar medium is dans, ofwel beweging door performers met geluid en ritme, waarin ze hun ideeën stoppen om een dansboodschap te creëren. De dansers voeren de boodschap uit en de toeschouwers ontvangen ze op verschillende manieren.

En de codes of grammatica? Daar zit de moeilijkheid. Er is niet één danscode, niet één grammatica. Er zijn er meerdere. **Elk dansgenre heeft zijn eigen codes en conventies.**
Die codes veranderen telkens iemand een nieuwe stijl ontwikkeld, telkens er een nieuwe dans wordt gecreëerd. Zonder een gezamenlijke code is er geen communicatie mogelijk, slechts kinetische/visuele/auditieve nonsens.

In een dansvoorstelling komt een **mix van verschillende soorten codes** aan bod. Je hebt de codes die inherent zijn aan de dagelijkse praktijk van het theater. Het publiek weet wanneer het moet zitten, wanneer het moet ophouden met praten en moet kijken, zonder dat
dit verteld wordt. Het is een afgesproken code. "De lichten van het theater worden gedimd, dus stop met praten". Het podium wordt verlicht en kijk. De dansers bewegen en de muziek speelt. Ze houden op, het licht gaat uit en publiek applaudisseert. In andere culturen gaat het er heel anders aan toe. Optredens bestrijken bijvoorbeeld een hele dag, ze vinden buiten plaats zonder licht en zonder podium,...

Bewegingscodes zijn er in overvloed. Gedrag is er daar een van. Gedrag en lichaamstaal zijn misschien wel onze enige echte moedertaal. We gebruiken het de hele dag om ideeën en gevoelens over te brengen. De taal van het lichaam wordt echter dikwijls overstemd door al ons gebabbel. Wanneer je een dansvoorstelling bekijkt, zal je automatisch op zoek gaan naar zulke herkenbare, alledaagse codes. Je bent op zoek naar betekenis, naar een verhaal.
De gedragscode van de danser wordt ook wel de intentie genoemd. Dat is de manier waarop het gevoel waarmee hij/zij de beweging uitvoert. Misschien is de danser heel traag, geconcentreerd, of zenuwachtig, of dromerig, misschien probeert hij/zij het publiek uit te dagen... Sommige choreografen bespelen vooral esthetische codes. Ze geven niet zo om concrete verhalen en houden meer van het mysterie. "Het was prachtig maar wat betekende het eigenlijk?".
Toeschouwers zijn geen passieve ontvangers. Ze hebben hun eigen ideeën. Ze vormen hun eigen interpretatie.
Zij kunnen een gedeelte van de boodschap ontdekken of deze missen. Zij zullen er zelf iets uithalen, hierbij beïnvloed door ervaringen uit het verleden en verwachtingen uit het heden.

(Denk eens aan andere situaties waarbij je zo kijkt. Naar voorbijgangers op een plein,naar een schilderij,.... Vind je deze manier van kijken leuk? Waarom wel/niet?)

Enkele voorbeelden van dans

Hieronder staan enkele links naar YouTube-filmpjes van belangrijke hedendaagse dansvoorstellingen/choreografen, want de beste kennismaking met dans gaat nog altijd via kijken. Het kan interessant zijn om deze fragmenten na het zien van Bachianas te bekijken en deze te bespreken.

- Bespreek de fragmenten. Hoe klassiek of modern zijn ze? Welke emotionaliteit hebben ze? Welke fragmenten vond je goed? Welke niet?
- Welke van deze fragmenten doen je aan Bachianas denken? Wat zijn gelijkenissen? Wat zijn verschillen?

The Show Must Go On – Jerôme Bel (2001)
http://nl.youtube.com/watch?v=lBFjTYJUHN0
http://nl.youtube.com/watch?v=dpBbafP-Qdk&feature=related
Café Muller – Pina Bausch (1978)
http://nl.youtube.com/watch?v=oYXjk_qn3cQ&feature=related
http://nl.youtube.com/watch?v=dtqrqjERhkQ
http://nl.youtube.com/watch?v=h6eFlhZVT3I&feature=related
Fase - A.T. De Keersmaeker/Michele Anne De Mey (1982)
http://nl.youtube.com/watch?v=-wkVXxRf8Pw&feature=related
VSPRS - Alain Platel/ Les Ballets C. de la B. (2005)
http://nl.youtube.com/watch?v=XW0CbLKlFKA&feature=related
The Cost of Living - DV8 (2003)
http://nl.youtube.com/watch?v=gCaAvb3iCPg&feature=related
Dido & Aeneas – Sasha Waltz (2005)
http://nl.youtube.com/watch?v=ONubU9kv6mE&feature=related
http://nl.youtube.com/watch?v=XIt7c82IiB8

Meer beeldmateriaal van voorbije fABULEUS-producties is te vinden op **www.fabuleus.be**.

Zelf dansen

Voor leerkrachten die zelf graag rond dans willen werken en die over voldoende tijd en ruimte beschikken, stellen we graag enkele dans- en bewegingsopdrachten voor.

- Warm de leerlingen een beetje op. Het is niet de bedoeling dat ze tijdens deze les halsbrekende toeren uithalen, maar een beetje opwarming kan hen zowel fysiek als mentaal los maken. Een speelse opwarming is 'balletje gooien'. Je hebt een of twee stoffen balletjes nodig. De leerlingen lopen door de ruimte, roepen elkaars namen en gooien de balletjes naar elkaar toe. Je kan ritmische muziek opzetten om de groep wat aan te sporen. Je kan hetzelfde doen terwijl de hele groep achter elkaar in een cirkel loopt, terwijl je met een klapsignaal aangeeft dat de groep van richting moet veranderen.
- Opdracht voor meerdere mensen tegelijk. Probeer de groep aan te voelen. Een groepje leerlingen loopt samen door de ruimte zonder te spreken. De bedoeling is zo goed mogelijk samen te bewegen. De groep kan stappen, lopen, stoppen, van richting veranderen. Er is niemand die bewust leidt. Het is de groep in zijn geheel die aangeeft waar het naartoe gaat. Variatie: iemand staat vooraan en beweegt ter plaatse. De rest van de groep probeert de bewegingen zo goed mogelijk te kopiëren. Per twee: je staat tegenover elkaar en spiegelt elkaars bewegingen.
- Een zuivere dansbeweging wordt meestal in gang gezet door een lichaamsdeel.
  Opdracht per twee: de ene danst en de andere leidt. Diegene die leidt, raakt met zijn hand een lichaamsdeel van de ander aan. Die maakt met het aangeraakte lichaamsdeel een beweging. (Wees creatief: je kan ook vanuit je hals, je knie of je buik bewegen). Probeer hetzelfde alleen te doen: beweeg door de ruimte terwijl je alleen vanuit een bepaald lichaamsdeel beweegt. Op teken van de leerkracht wisselt iedereen van lichaamsdeel.
- Opdracht alleen. Denk aan een normale handeling (je jas aantrekken, autorijden, in het zwembad duiken,...) Probeer die vast te leggen in hoogstens drie verschillende bewegingen. Vervorm ze zo dat ze niet meer herkenbaar zijn. Zijn ze dans geworden? Je kan ook woorden uitbeelden en ze omzetten in dansbewegingen.
- Probeer de dansbewegingen die je gecreëerd hebt, interessanter te maken door ze te vergroten, te verkleinen, door ze te ver snellen of te vertragen, door een pauze in te lassen,... Probeer je bewegingen ook met een bepaald gevoel te doen (kwaad, vrolijk, ...)

.

OVER VRIJHEID

Het **hoofdthema van Bachianas** is vrijheid. Het verlangen ernaar, hoe het te vinden, hoe er mee om te gaan. Vrijheid is iets waar iedereen naar verlangt maar het is een moeilijk begrip om over te praten. Globaal genomen zijn er twee belangrijke manieren om het over vrijheid te hebben: via de **sociologie** (kan de mens vrij zijn binnen de wereld, de maatschappij) en via de **filosofie** (kan de mens vrij zijn om de Mens te zijn die hij/zij wilt zijn of worden we bepaald door ons lichaam en instincten waar we geen vat op hebben).
(Er is natuurlijk geen strikte scheiding tussen deze twee ingangen.)

Vrijheid als sociologisch begrip

Vrijheid wordt meestal gezien als de mogelijkheid om te doen en laten wat je wil, terwijl de anderen dat ook kunnen. Binnen een dictatuur is er dus nooit sprake van echte vrijheid, ook niet voor de dictator zelf. Het is zinvol om **een onderscheid te maken tussen vrijheid VAN iets en vrijheid TOT iets**. Het eerste houdt verband met bevrijding (bijvoorbeeld van een overheerser, ziekte, waanideeën), de tweede met de mogelijkheid om keuzes te maken (hoe leef je je leven, hoe wil je dat doen binnen de maatschappij,...).

Vrijheid gaat altijd samen met verantwoordelijkheid. Als je vrijheid hebt om te kiezen, draag je ook de verantwoordelijkheid om de beste keuze te maken. Om de beste keuze te maken moet je genoeg kennis hebben, van de wereld, van de situatie waarbinnen je je keuze moet maken én over jezelf.

Volgens sommigen betekent vrijheid dat er geen grenzen zijn, maar als je even doordenkt weet je dat niet zomaar kan, omdat je dan geen rekening houdt met anderen. Daarom kan je vrijheid niet los zien van een samenleving. Het is een begrip dat ontstaat uit een verhouding met een andere. Vrijheid is dus begrensd door ethiek. Een van de belangrijkste voorbeelden
van zo'n ethische leefregel is de zogenaamde 'categorische imperatief' van de Duitse wetenschapper en filosoof Immanuel Kant (18e eeuw). Kort gezegd houdt deze in dat je vrij leeft zolang je rekening houdt met de vrijheid van anderen en dat je een ander enkel aandoet wat je wil/verdraagt dat een ander jou aandoet.

Vrijheid als filosofisch begrip

De filosofische vraag naar wat vrijheid is, komt voor een groot deel voort uit het denken over het wezen van de mens, bijvoorbeeld om een antwoord te geven op de vraag in welke mate de mens van een dier verschilt. Dieren volgen hun instinct en mensen zouden een vrije wil hebben. Volgens de Franse filosoof René Descartes (17e eeuw) komt dit omdat de mens dualistisch is, dit wil zeggen dat er binnen de mens een scheiding is tussen lichaam en geest, tussen drift en rede, en dat de geest controle uitvoert over het lichaam. Bij dieren vallen lichaam en geest samen in instinct.
Een tweede, verwante, filosofische benadering van het begrip vrijheid is het onderscheid tussen vrijheid van handelen en vrijheid van de wil. Eenvoudig uitgelegd: een gevangene kan misschien niet meer doen wat hij wil, maar dat betekent nog niet dat hij niet vrij is, want zijn gedachten zijn voor anderen oncontroleerbaar. Uiteraard is dit geen strikte scheiding want op termijn kan de vrijheid van handelen een impact hebben op de vrijheid van denken.

Tegen de twee bovenstaande benaderingen kan je natuurlijk een hele hoop tegenargumenten verzinnen. Volgens sommigen is vrijheid een illusie, en denken we dat we vrij zijn zolang we aan een hoger –aangeleerd– ideaal beantwoorden. Vrijheid is dan mogelijkheden bezitten die we volgens de norm horen te bezitten. Een andere vraag die we kunnen stellen is: wordt de mens niet altijd bepaald door zijn context? En dit niet enkel op een groot, maatschappelijk niveau (bijvoorbeeld, hoe wordt het gedrag van een mens bepaald door een economische crisis) maar ook op klein persoonlijk vlak. Hoe is ons leven bepaald door technologie? Hoe heeft de gsm relaties verandert? Hoe een mp3-speler op de bus zitten? Wat is de impact van televisie op onze verwachtingen over het leven?

Klasgesprek over vrijheid

- Maak een woordenwolk. Schrijf het woord 'vrijheid' op het bord en laat de leerlingen kenmerken en voorbeelden van vrijheid (Schrijf deze op. Je kan ze gebruiken als houvast voor de rest van het gesprek.
- Wanneer heb je je het meest vrij gevoeld? Wanneer het meest onvrij? Heb je het gevoel dat je controle hebt over je eigen vrijhe
- Wat voor beperktheden zijn er?
- Wat is de meest verschrikkelijke manier van vrijheidbesperking die je je kan voorstellen? Is dat een expliciete manier (gevangenschap, uniformen) of een impliciete ('stille' maatschappelijke normen, dingen die je doet om erbij te horen).
- Kan je je iets voorstellen bij de invloed van voorwerpen op vrijheid?
- Wie is de meest vrije persoon die je kent, wie de meest onvrije? Waarom?
- Bestaat toeval of is alles vastgelegd?
- Ben je verantwoordelijk voor je daden?
- Welke historische vrijheidstrijden ken je? Bespreek deze, en probeer vanuit alle standpunten te denken. Hier kan je ook een s spel van maken.

NABESPREKING

Samen napraten over wat je gezien hebt, is heel boeiend. Iedereen kijkt op zijn eigen manier en onthoudt andere dingen. Zo kan je 'kijkervaringen' uitwisselen, elkaars kritiek en opmerkingen horen en elementen in de voorstelling ontdekken die je zelf niet had opgemerkt. Dit is ook het moment om verschillende interpretaties met elkaar te vergelijken.

Algemene vragen

- Wie heeft er genoten van de voorstelling. Wie niet? Waarom wel/niet?
- Was het zoals je verwacht had?
- Welke momenten op scène zijn je het beste bijgebleven?
- Probeer de voorstelling te omschrijven in 3 woorden.
- Zou je de voorstelling aanraden aan anderen? Waarom wel/niet?
- Wat vond je raar aan de voorstelling en mocht er volgens jou uitgeknipt worden?
- Op welke manier gingen dans en muziek in interactie?

Vragen over dans

- Welk deel van de voorstelling vond je het leukst? Welk het saaist? Waarom?
- Waren er dingen die je opvielen? Was er een persoon die je opviel?
- Vond je de groepsdansen het leukst of zag je liever de solo's
- Stonden er te veel of te weinig mensen op scène?
- Welk stuk had je zelf graag gedanst of gespeeld?
- Had de dans een betekenis/verhaal voor jou of vond je het genoeg om naar de dans op zich te kijken?
- Welke muziekmomenten vond je het mooiste? Hield je meer van de verstilde momenten of van de feestelijkere?

Vragen over de tekst en de inhoud

- Vond je dat de tekst in de voorstelling past of is die overbodig?
- Vond je dat de kostuums pasten bij de voorstelling?

Vragen over het decor en de techniek

- Wat vond je van het decor? Hoe wordt het decor gebruikt?
- Heeft het decor een bepaalde betekenis in de voorstelling? Waarom wel/niet?
- Wat vond je van het licht? Had je het gevoel dat het licht mee een verhaal vertelde?

OVER DE MAKERS

Caroline D'Haese (°1980), de choreografe van Bachianas, studeerde aan de London Contemporary Dance School -ook wel The Place genoemd. Daarvoor zat ze op het Hoger Instituut voor Dans in Lier. Nu maakt ze haar eerste grote zaalproductie bij fABULEUS. Ze ziet zichzelf als een choreograferend danser en een dansende choreograaf. Daar willen we wel meer over weten: **een gesprek**.

De voorstelling gaat over 'vrijheid' en 'keuzes maken'. Vanwaar jou fascinatie?

Caroline: De vraag hoe vrij je eigenlijk kan zijn om keuzes te maken, intrigeerde mij vorig jaar al heel erg. Ik moest toen een belangrijke keuze maken in mijn leven en slaagde daar niet in. Uiteindelijk bleek dat ik het gewoon tijd moest geven. Het element 'tijd' en 'vrijheid om te
kiezen' waren daarom heel belangrijke vertrekpunten voor deze productie. Het idee is dus een beetje autobiografisch ontstaan, maar ik wil dat opentrekken. Ik wil ook zeker weten wat dat voor die jongeren betekent.

Hoe vertaal je een abstract begrip zoals 'vrijheid' naar zoiets concreet als dans?

Caroline: Die vragen over vrijheid gelden zeker ook voor dansen of het maken van een dansproductie.. Waaraan zit je allemaal vast in dans? De zwaartekracht, je lichamelijkheid, het aantal ledematen,... En muzikaal aan de partituur, aan harmonieën, aan ritmiek, aan de dirigent,... Daar kan je enorm mee gaan spelen.

De muziek is zeer belangrijk in deze productie want je werkt met live cellomuziek.

Caroline: Dirk De Lathauwer, de artistiek leider van fABULEUS, zei me om eens naar Villa-Lobos, een Braziliaanse componist te luisteren. Zijn Bachianas Brasileiras waren echt een ontdekking. Aan de ene kant voel je in zijn muziek de invloed van die Braziliaanse ritmes en melodieën. Maar daarnaast hoor je ook de invloed van Bachmuziek. Dat kwam goed uit, want ik wou de muziek van Bach sowieso heel graag gebruiken. Uit het werken met de Bachianas en mijn persoonlijke affectie voor het instrument, vloeide automatisch het idee om in de voorstelling te werken met cello's. Vandaar ook de samenwerking met Jeugd en Muziek Vlaanderen.

Je maakt deze productie met uitsluitend jonge dansers en muzikanten. Hoe was dat voor jou?

Caroline: Ik vind het zo schoon aan jongeren dat ze op zoek zijn, maar wel een vuur in zich hebben. Dat geeft een drive die je bij ouderen minder vindt. Voor mij is dans geen business. Het gaat om mensen.

Met welk gevoel of idee wil je dat het publiek na de voorstelling de zaal uit gaat?

Caroline: Ik wil mensen aanmoedigen om 'in het moment' te leven. Ik wil hen laten zien dat hun beperkingen ook maar beperkingen zijn in zoverre ze dat zelf zo zien. De kunst is om je vrijheid te kunnen zien en ze te nemen. Aan de andere kant bieden beperkingen structuur, daar kunnen veel mensen wel van houden, ik soms ook. Als je je goed voelt binnen je
beperkingen, is het de kunst te zien dat dat jouw vrijheid is. (Artikel UIT IN LEUVEN, LD/VVS)

Maarten Van Ingelgem (°1976), muzikaal leider, studeerde piano in Brussel (Jan Michiels) en compositie in Antwerpen (Wim Henderickx). Hij is actief als componist, pianobegeleider,leerkracht, zanger en dirigent. Eerdere ervaring met dansproducties deed hij op in samenwerking met het HID en bij De Kapellekensbaan van het Componistenplatform Aalst waarin ook Caroline D'Haese te zien was.

Voor *Bachianas* maakte Maarten bewerkingen van muziek van Villa-Lobos, Bach, bossanovanummers
en eigen composities. De andere muzikale momenten ontstonden door
groepsimprovisatie op basis van body percussion en muzikaal materiaal uit de voorstelling.
Bachianas tast de raakvlakken af tussen instrument en beweging.

OVER JEUGD EN MUZIEK

Jeugd en Muziek is een erkende muziekeducatieve organisatie die jaarlijks meer dan 200.000 voornamelijk kinderen en jongeren bereikt met concerten, projecten en initiatieven op het vlak van het actief musiceren. De professioneel onderbouwde vereniging coördineert en stimuleert zo'n vijfentwintig afdelingen en een zestal symfonische jeugdorkesten, die met enkele honderden vrijwilligers zorg dragen voor de regionale spreiding van meer dan 2.000 activiteiten.

Al veel jaren is Jeugd en Muziek de grootste muziekeducatieve speler op het terrein, met activiteiten die naast muzikale en muzische ook algemeen vormende aspecten in zich dragen. Concerten op school, musiceren op school, muziek in de klas, concerten in vrije tijd, musiceren in vrije tijd en navorming voor muzikanten en leerkrachten, vormen de kern van de dagelijkse werking. Lees meer op **www.jeugdenmuziek.be.**

OVER fABULEUS

fABULEUS geeft jonge mensen een professioneel kader om theater- en dansproducties te maken. Zowel tieners als jongprofessionelen krijgen stimulansen en begeleiding van meer ervaren makers. Want fABULEUS gelooft dat talent zich al zeer jong kan tonen. Alle producties zijn gemaakt voor een ruim publiek, met speciale aandacht voor kinderen en jongeren.

De thuisbasis van fABULEUS zijn de Molens Van Orshoven, een industriële site uit de 19de eeuw aan de Leuvense Vaartkom. fABULEUS beschikt er over een theater- en dansstudio, kostuum- en decorateliers en een kleine speelruimte voor ongeveer 60 toeschouwers. fABULEUS is sinds 2006 structureel erkend als theatergezelschap door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en ontvangt al meerdere jaren werkingssubsidies van de provincie Vlaams-Brabant en de stad Leuven.

Voor auditienieuws of info over onze andere producties: **www.fabuleus.be.**
Op **www.fabuleus.be** vind je ook foto's van de repetities en voorstellingen, verder vind je op deze website ook de speellijst, en kan je ook reacties posten.

jeugd en muziek vlaanderen
Baron Hortastraat 13
1000 Brussel
info@jeugdenmuziek.be
www.jeugdenmuziek.be